

Anekant Education Society
Tulajaram Chaturchand College ,Baramati

Department of History

M.A.-1 Year

Social Background Of Dalit Movement - (HIS4104)

बहुपर्यायी प्रश्न —

१. भारतात जैन व बौद्ध धर्माचा उदय कितव्या शतकात झाला?
अ — इ.स. ४ थ्या शतकात   ब — इ.स.पूर्व ६ व्या शतकात
क — इ.स. पूर्व ७ व्या शतकात   ड — इ.स. पूर्व ५ व्या शतकात
२. गौतम बुध्दाला ज्ञान प्राप्ती कोठे झाली.
अ — सारनाथ   ब — गया
क — वैशाली   ड — कुशीनारा
३. बौद्ध धर्मातील पहिली भिषूणी कोण होती.
अ — आम्रपाली   ब — यशोधरा
क — गौतमी   ड — या पैकी नाही
४. बौद्ध धर्माचे नियम खालीलपैकी कोणत्या ग्रंथात दिलेले आहेत.
अ — त्रिपिटक   ब — विनयपिटक
क — अभिधम्मपिटक   ड — सुत्तपिटक
५. गौतम बुध्द कोणत्या प्राण्याचे मांस खाल्याने मरण पावला.
अ — बैल   ब — घोडा
क — डुक्कर   ड — या पैकी नाही
६. सम्राट अशोकाच्या काळात कितवी बौद्ध परिषद भरविण्यात आली.
अ — पहिली   ब — तिसरी
क — दुसरी   ड — चौथी
७. जैन धर्मातील २३ वे तीर्थकार कोण होते.
अ — ऋषभदेव   ब — महावीर
क — पार्श्वनाथ   ड — या पैकी नाही

१५. मराठ्यांमधील 'महार' म्हणून कोणाला ओळखले जात होते.

अ — शाहू महाराज

ब — सयाजीराव गायकवाड

क — दादासाहेब गायकवाड

ड — विठ्ठल रामजी शिंदे

१६. संत चोखामेळा यांचे मुळ गाव कोणते होते.

अ — पंढरपूर

ब — पैठण

क — मंगळवेढा

ड — यापैकी नाही

१७. 'सक्तीच्या व मोफत प्राथमिक शिक्षणाची हिंदुस्थानला अत्यंत आवश्यकता आहे.'

'असे मत छत्रपती शाहू महाराजांच्या आगोदर कोणी प्रतिपादन केले होते.

अ — लॉर्ड मेकॉले

ब — महात्मा फुले

क — सावित्रीबाई फुले

ड — या पैकी नाही

१८. महर्षी वि.रा.शिंदे कोणत्या सामाजिक संस्थेचे अनुयायी होते.

अ — परमहंस मंडळ

ब — सत्यशोधक समाज

क — प्रार्थना समाज

ड — आर्य समाज

१९. शाहू महाराजांनी कुलकर्णी वतन रद्द केले.

कारण —

अ — शाहू महाराजांचा ब्राम्हण समाजावर राग होता.

ब — कुलकर्णी शाहू महाराजांना मान देत नव्हते.

क — कुलकर्णी वर्गाने शेतक-यांची आर्थिक पिळवणूक केलेली होती.

ड — शाहू महाराजांना सामाजिक समता प्रस्थापित करावयाची होती.

२०. गोपाळबुवा वाळंगकरांनी 'अन्याय दोष परिहारक मंडळी' नावाची संघटना स्थापन केल्या केली?

अ— १८८६

ब— १८९२

क— १८९०

ड— १८८९

२१. शाहू महाराजांनी कोल्हापूर संस्थानाच्या राज्यकारभाराची सुत्रे केंव्हा हाती घेतली.

अ — १८९४

ब — १८९२

क — १८९६

ड — यापैकी नाही

२२. शाहू महाराजांचा मृत्यू कोठे झाला.
अ — कोल्हापूर
क— मुंबई
ब— बडोदा
ड— यापैकी नाही
२३. मराठा जातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी वसतिगृह शाहू महाराजांनी केंव्हा सुरू केले
अ — १९००
क — १९०३
ब — १९०२
ड — १९०६
२४. पौराहित्य करणा-या वर्गाची मक्तेदारी मोडून काढण्यासाठी शाहू महाराजांनी
क्षत्रिय वैदीक पाठशाळा केंव्हा सुरू केली.
अ— ६ जुलै १९२१
क— ६ जुलै १९१०
ब— ६ जुलै १९१९
ड— ६ जुलै १९२०
२५. विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी 'डिप्रेसड क्लासेस मिशन सोसायटी ऑफ इंडिया'ची
स्थापना कोठे केली.
अ— पुणे
क— जामखिंडी
ब— मुंबई
ड— यापैकी नाही
२६. कर्मवीर वि.रा.शिंदेच्या भगिनीचे नाव काय होते.
अ— सोयराबाई
क— मुक्ताबाई
ब— जनाक्का
ड— यापैकी नाही
२७. गोपाळबाबा वाळंगकरांचे निधन केंव्हा झाले.
अ— १९०१
क— १९०५
ब— १९०२
ड— १९००
२८. वर्धमान महाविरांनी खालिलपैकी कोणत्या ग्रंथात दिलेले आहेत.
अ— अहिंसा
क— अस्तेय
ब— ब्रम्हचर्य
ड— अपरिग्रह

२९. गोपाळबाबा वाळंगकर यांनी १८९० मध्ये 'अन्याय दोष परिहारक मंडळी' नावाची संघटना स्थापन केली. तिचा उद्देश कोणता होता.
- अ— अस्पृश्यांच्या समस्या ब्रिटिशांसमोर मांडणे
 ब— अस्पृश्य वर्गामध्ये शिक्षणाचा प्रसार करणे
 क— जातीयता व अस्पृश्यता नष्ट करणे
 ड— वरीलपैकी सर्व
३०. जोतिराव फुलेंना 'महात्मा' हि पदवी कोणी दिली.
- अ— ब्रिटिशांनी
 ब— महादेव गोविंद रानडे यांनी
 क— मुंबईतील जनतेने
 ड— यापैकी नाही

एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१. महाराष्ट्रातील बहुजन—समाजाची वरिष्ठवर्गाच्या गुलामगिरीतून सुटका करण्यासाठी सर्वप्रथम कोणी पाउल उचलले?
२. राजर्षी शाहूंचा जन्म केंव्हा झाला होता?
३. राजर्षी शाहूंचे मूळ नाव काय होते?
४. राजर्षी शाहूमहाराजांचे दत्तकविधान केंव्हा झाले होते?
५. 'आधुनिक काळातील महान कली पुरुष' अशी टिका महर्षी वि.रा.शिंदेंवर कोणी केली?
६. 'भारतीय अस्पृश्यतेचा प्रश्न'हा ग्रंथ कोणी लिहीला?
७. 'विटाळ विध्वसंक'हे वृत्तपत्र कोणी सुरू केले?
८. शिवराम जानबा कांबळे हे काँग्रेसमधील जहाल पक्षाबाबत काय म्हणत असत?
९. महात्मा फुले यांच्यावर कोणत्या ग्रंथाचा प्रभाव होता?
१०. गौतम बुद्धाचा जन्म कोणत्या कुळात झाला होता?
११. 'सर्वसंगपरित्याग'या संज्ञेचा अर्थ काय आहे?
१२. गौतम बुद्ध कोणत्या शिष्याच्या घरी मरण पावला?
१३. दलित या संज्ञेचा अर्थ काय?
१४. गोपाळ बुआ वाळंगकरांनी १८८९ मध्ये सवर्ण हिंदूंना उद्देशून कोणते पत्र प्रसिध्द केले?

१५. शाहू महाराजांनी महार वतने केंव्हा रदद् केली?
१६. महात्मा फुलेंच्या विचारांवर कोणत्या पाश्चात्य विचारवंताचा प्रभाव होता?
१७. मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील अस्पृश्यांची नावे लिहा.
१८. इ.स. १८८९ ते १८९२ या कालावधीत राजर्षीशाहुंचे शिक्षक कोण होते?
१९. कोणत्या विद्यापीठाने शाहू महाराजांना एल.एल.डी ची पदवी देवून सन्मानित केले?
२०. कोल्हापुरात निरनिराळ्या जातिधर्मांच्या विद्यार्थ्यांसाठी वसतीगृहांची स्थापना कोणी केली होती?
२१. मराठा जातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी शाहूमहाराजांनी केंव्हा सुरू केले?
२२. मराठा वसतिगृहाला शाहू महाराजांनी कोणते नाव दिले होते?
२३. आंबेडकरपूर्व कालखंडात अस्पृश्यांच्या उध्दारासाठी झटलेल्या समाजसुधारकांची नावे सांगा .
२४. प्राचीन कालखंडातील समाज रचनेचा क्रम सांगा.
२५. संत तुकारामांचे पुर्ण नाव काय होते?
२६. 'जगद्गुरू' हे पद कोणत्या संतासाठी वापरले जाते?
२७. 'गुरूग्रंथसाहेब'या ग्रंथामध्ये महाराष्ट्र कोणत्या संताचे अभंग आहेत?
२८. संत चोखामेळा कोणत्या जातीतील संत होते?
२९. कर्मवीर वि.रा.शिंदे यांचा जन्म कोठे झाला?
३०. कर्मवीर वि.रा.शिंदे यांचे निधन केंव्हा झाले?
३१. महात्मा फुले यांनी लिहीलेल्या ग्रंथाची नावे लिहा.
३२. महात्मा फुलेंचे मुळ आडनाव कोणते होते?
३३. अस्पृष्य संतांची नावे लिहा.
३४. बौध्दधर्मातील पंचशील तत्वे कोणती आहेत?
३५. वर्धमान महावीरांच्या वडिलांचे नाव काय होते?
३६. किसन फागू बनसोडे यांनी कोणती वृत्तपत्रे चालवली होती?
३७. 'सोमवशी मित्र'हे वृत्तपत्र कोणी सुरू केले?
३८. महात्मा फुलेंनी कोणत्या ग्रंथाची निर्मिती केली?
३९. ब्राम्हणेत्तर चळवळीचे नेतृत्व कोणी केले?
४०. कर्मवीर वि.रा. शिंदेंचे निधन केंव्हा झाले?

Short Notes

१. आष्टांग मार्ग
२. भक्ती — संकल्पना
३. महात्मा फुले
४. संत चोखमेळा
५. गोपाळबाबा वलंगकर
६. शिवराम जानबा कांबळे
७. वेदोक्त प्रकरण
८. आर्यसत्य
९. पार्श्वनाथ
१०. किसन फागुजी बनसोडे
११. वर्धमान महावीर
१२. डिप्रेसड क्लासेस मिशनची उद्दिष्टे
१३. 'दलित' संकल्पना
१४. दिगंबर — जैन पंथ
१५. महायान — बौद्ध पंथ

Short Answer Question

१. गोपाळबाबा वलंगकर यांचे दलित चळवळीतील योगदान स्पष्ट करा.
२. महर्षी वि.रा.शिंदेंना 'महार शिंदे' असे का संबोधले जात होते?
३. दलित चळवळीतील किसन फागू बनसोडे यांचे कार्य स्पष्ट करा.
४. बौद्ध धर्मातील त्रिरत्ने स्पष्ट करा.
५. सत्यशोधक समाजाची तत्वे सांगा.
६. शाहु महाराजांचे शैक्षणिक कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.
७. महात्मा फुले यांचे साहित्यातील योगदान स्पष्ट करा.
८. बौद्ध धर्माच्या —हासाची कारणे लिहा.
९. प्राचीन भारतावरील जैन धर्माचा प्रभाव स्पष्ट करा.

१०. जैन धर्मातील त्रिरत्ने कोणती आहेत?
११. बौद्ध धर्मातील पंचशील तत्वांची माहिती लिहा.
१२. बौद्ध परिषदांची माहिती लिहा.
१३. गौतम बुद्धाच्या 'धर्मचक्र प्रवर्तन'विषयी माहिती लिहा.
१४. 'डिप्रेसड क्लासेस मिशन' विषयी माहिती लिहा.
१५. महात्मा फुलेंचे शैक्षणिक कार्य थोडक्यात स्पष्ट करा.

Long Answer question

१. जाती व्यवस्थेच्या उदयाची कारणे स्पष्ट करा.
२. १९ व्या शतकातील दलितांच्या समस्यांची सविस्तर चर्चा करा.
३. सामाजिक समता प्रस्थापित करण्यात जैन धर्म यशस्वी झाला का? याची चर्चा करा.
४. दलित जाणीवा व्यक्त करणा-या मराठी कादंब-यांचा आढावा घ्या.
५. २१व्या शतकातील सामाजिक समता प्रस्थापित झालेली आहे का? तुमचे मत सविस्तर लिहा.
६. आधुनिक महाराष्ट्राच्या इतिहासातील महात्मा फुलेंचे योगदान सविस्तर स्पष्ट करा.
७. 'जात'ही संकल्पना स्पष्ट करून २१व्या शतकातील तिचा प्रभाव सविस्तर स्पष्ट करा.
८. बौद्ध धर्माचे तत्वज्ञान स्पष्ट करा.
९. भक्ती चळवळी महाराष्ट्रावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
१०. शाहू महाराजांचे ब्राम्हणेत्तर चळवळीमधील योगदान स्पष्ट करा.
११. दलित चळवळीतील महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदेंचे योगदान स्पष्ट करा.
१२. बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणे सविस्तर लिहा.
१३. असहिष्णूता म्हणजे काय? ते विविध उदाहरणांह स्पष्ट करा.
१४. दलित जाणीवा व्यक्त करणा-या एका चित्रपटाचे परीक्षण करा.